

Curial (NCl III, 110).

Modernament ha restat com una peculiaritat de Ross. i de Ribag. «La filla del Rey / ha parit un fill / --- / —Mare, la meu mare, / quan *salliré* a missa?», reco. a Arles de Tec; «malehit siga 'l carboné: quin mal-plasent: / la ventura 't *sall* al bosc y no la prens», reco. a Paladà (MilàF, *Romillo*, 204H; 226.9). El ross. vacilla avui entre la forma *sallir* i un analògic *sàller* (innovació fàcil de comprendre a base de formes com *ell sall*, *sallent*), de vegades amb el matis d'«anar-se'n» tant o més que «sortir». Així en les obres de Saisset: «*sallim* d'aquei lloc de desgraci!»; «tot vis-avis de jo, tení un mainatge / que podia tenir sis anys: / en aquei atge, / om trapa un repei enfadós / quan dura més d'un quart o dos: / om *sall* de taula, om se remena / ---»; «ambe dos meus companys, que tenen bona garra, / un gros bastó als dits i lo sarró ben ple, / vam *sàller*, bonmatí, amb una fresca rara, / del bonic poble del Portús, / per pujar fins al Puig-Neulós»; «de los veure jugar se mostra curiós, / i els hi *sall* de quatre cantós» (*Perpiny*, 26, 58; *Catal. d. R.*, 165, 239; i encara un altre, p. 210).

En l'ús oral en tinc notes de pertot: Ross., Vallespir, Conflent, Capcir i Alta Cerdanya; de S. a N., des de Banyuls de la M. i la Roca d'Albera fins al Barcarès, cap a ponent fins a St. Pere dels Forcats i Sallagosa; morfològicament, moltes notes de l'infinitiu *sàle*, i del present *sál* (plural *sàlen* Banyuls), de l'inf. *sàli* només una, a Clairà («quan hi ha secada, l'aigua de l'Agll s'eixuga, però torna a *sallir* en el Pas de les Font»); però *sàliu* Pres. 5 a la Clusa, ger. *sàllin* a Baixàs, Cabestany i el Barcarès, *sàlit* a Corsaví, «la muller és *sàlida* d'aquella casa» a Formiguera, cond. *sàlria* a Vilanova de la Ribera.

Tinc desenes de casos d'aplicació a l'aigua; la d'una font, d'un riu, d'un prat; ¹ també en el sentit de 'desembocar': «un rec que se'n va a *sàller* a les Comes» (Cabestany), d'on també «una ruta que va a *sàller* a ---» (Catllà) La filiació, des de l'aplicació llatina 'saltar enfora', es veu en casos com: «un forat de la muntanya que ne *sall* aiga» Corbera d. l. Ca; «la ribera del Brescany va a *sàller* a Grefull» Prats de Molló; «la font de la Muralla *sall* d'una paret» (Catllà); de cases, sovint: «en *sallint* del vilatge trobareu ---»; «tan rabent com hi ha entrat, en Tistó *sall* fora de casa», narració reco. a Mosset (*RLR* LXXIX, 175).

Usos un poc menys comuns: «Sant Lleï(r) amb l'aristol de l'agullada va fer *sàle* una font» Orellà; «solament de *sàle* ací da't ja vos sentiú millor» ('venir, venir a sortir') Casafabre; «si deixeu anar la fura per Balma-Roma, ne *sàle* pas pus: És tot toat i calceinal» Montferrer; «el dia de Sant Gil la calç *sallia* pas bé» ('no resultava bé') Calce. «Aquest matí el sol ha *sàlit* tót róig» Corsaví (1934), «*sàlen* bromes i potser plourà» Formiguera; «l'anguila maresa *sall* que al mes d'octubre» ('no apareix sinó l'octubre') Barcarès. Més rarament *sallir* ha pogut esdevenir transitiu (com el fr. *sortir* 'treure'). «si els caps de bestiar s'encingleren, te'ls en cal anar a *sàller* ambe cordes» Fontpedrosa; «del Canal del Tap abans se'n *sallia* un munt d herba»

Canet; «és un canal que serveix per *sàller* l'aiga de les terres» Barcarès (1959-1960).

En acc. comparable al fr. *sallir* 'ser prominent, fer-se enfora': «anant mar endins, Coll del Pal i Puig-Neulós *sàlen* després del Cap de Creus» Banyuls: acc. que ha quedat petrificada en el nom del *Puig de Saljora* (*sàljóra*, oit a Requesens), el gran puig que forma la punta de l'angle extrem NE. de l'Empordà, allà on la carena pirinenca deixa la direcció O.-E., per fer recolzada al SE. (entre Espolla i Cotlliure), 1931; nom que es repeteix, un poc alterat, en comarques de molt més al Sud: *Sentjores*, puig i poblet a la Pna. de Vic; *Sarjores* en el Baix Penedès etc.

En la resta del domini català el mot ha desaparegut pertot, menys a Ribagorça, on reemergeixen els usos que hem observat en ross.: «*sall* una font en un penero» 'en una roca o llastra ferma' Roda; «allí *sall* l'aigua de l'Ull del Bou» ibid.; «la font *sall* en lo monte comun» St. Esteve del Mall, Calbera; «no ne *sàle* guaire (d'aigua)» Torlarribera. També meteorològic: «*sall* boiras roias» Cercuran, *sall la lluna* Calbera; «el vi va *saldre* clariscot» Vilacarle; «moltes puntes de roca, que *sallen*» Benasc; *salre* 'parar (en un joc)' Bonansa (*AlcM*, s. v. *pompetrauti*). La forma de l'infinitiu és *sàldre* a Vilacarle, *sàlre* a Bonansa i a Abella d'Espés, però amb participi *sàliu* a Llaguarres. Altrament la forma amb *l* segueix per l'Alt Aragó: «junto al camino que *salle* de Liset», doc. de 1578 (afrontacions llegides a l'ajuntament de Plan de Gistau), i anoto «ahí *salle* una fuente» a Aisa (sens dubte també tinc notes de *sàliu* a San Juan de Gistau, Bielsa i Echo). *Sayllir* 'sortir' en el poema navarrès de Roncesvalles, v. 32 (*RFE* IV, 110). També es retroben en gascó antic «debat lo camí qui *salh* de Lescar e ba enta Sobanhoo», «mig camí e *salhude* per lo vesthiar» en dos docs. de 1457 del Cart. B. d'Ossau (260, 263).

No ens sorprèn, doncs, de veure que n'han quedat derivats o cpts. en altres zones. Cap de tan conegut com *sallent* 'saltant', del ll. *aquam salientem* Més que res, reduït a NL, però que es repeteix, en comarques de pertot, del Princ. (cf. supra), i també algun de val. (poble de *Sallent* cap a Xàtiva) i alt Aragó (*Sa de Gállego*); allí diuen *cara sol saliente* (Bielsa) on nosaltres diríem *cap a sol ixent*. Parlant dels salts de l'Alta Garrotxa, un adjectiu derivat: «el silenci fóra absolut a no ser per la brahó de les aygues *sallentines*, que corrian revoltades riera avall», MrnVayreda (*Puny* 1, 1, xxii, 348 268)). En general té gènere masculí o bé va sense article; però n'hi ha almenys un de femení, cosa primitiva, segons l'ètimon, llatí *aquam salientem*: l'altíssima cascada de *La Sallent*, que salta centenars de metres des dels Prats de Llubriquet fins a Caldes de Boí.

A Ribagorça trobem una variant *sallant*, que deu resultar d'una contaminació de *sallent* amb *saltant* (encara que no juraré que no hi hagi intervingut la diftongació aragonesa *ʃ* per *ʒ*, però tanmateix ja és fora de l'àrea d'aquest fenomen, que no entra en domini català). Conserva paper afeblat, almenys en part amb ús lliure; o, almenys, cal creure que n'ha tingut, veient-